

УДК 351.84(477)

В.М. Юрах

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ

Адміністративне право є необхідною умовою і засобом функціонування публічної влади в забезпеченні прав і свобод людини і громадянина, важливим інструментом якого виступає державне страхування.

Адміністративне право як наука повинна обґрунтовувати необхідність існування тих чи інших інститутів публічної адміністрації, доводити доцільність створення нових чи реформування застарілих, вносити пропозиції щодо вдосконалення їх правового забезпечення.

Світовий досвід вказує на те, що в період серйозних трансформацій політико-правових систем відбувається реформування системи адміністративно-правового впливу на суспільні відносини. Україна нині переживає подібну трансформацію, саме галузь адміністративного права потребує істотних перетворень, а отже, відповідного науково-теоретичного забезпечення.

Це цілком зрозуміло, оскільки адміністративне право є однією з провідних галузей права в кожній демократичній країні. Адже як, наприклад, галузь цивільного права виконує своєрідну системостворюючу функцію у сфері приватного права, так і адміністративне право виконує таку саму функцію у сфері публічного права.

Проблеми реформування адміністративної галузі торкаються всіх сфер суспільного життя. Відзначаємо особливий вплив норм адміністративного права на страхову галузь. Дана сфера публічного впливу залишається малодослідженою, і тому актуальним є висвітлення окремих аспектів вказаної проблеми.

Публічно-правове регулювання відносин у сфері страхування базується на нормах різних галузей права, основу яких, безумовно, складають саме норми адміністративного права. У системі адміністративного права як галузі можна виділити окрему групу правових норм, що регламентують суспільні відносини страхової сфери.

Серед таких норм виділяємо перш за все Закон України «Про страхування» [1]. Розділ 4 вказаного Закону встановлює порядок державного нагляду за страховою діяльністю. Відповідно до ст. 35 вказаного Закону, державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, ефективного розвитку страхових послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту інтересів страхувальників, створення оптимального механізму державного страхування.

Державний нагляд за страховою діяльністю на території України здійснюється Уповноваженим органом та його органами на місцях. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 року [2], Міністерство фінансів України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації єдиної державної фінансової, бюджетної, податкової,

митної політики, політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, випуску та проведення лотерей, розроблення та виробництва голографічних захисних елементів.

Міністерству фінансів України підпорядковується інший центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, що діє на підставі Положення, затвердженого Указом Президента України від 4 квітня 2003 року [3].

Виходячи з цих положень, можна констатувати, що вказані органи центральної виконавчої влади виконують основні функції управління в галузі страхування взагалі та у сфері державного страхування зокрема.

Основними функціями Міністерства фінансів України у сфері державного страхування є:

1) ведення єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) та державного реєстру страхових та перестрахових брокерів;

2) видача ліцензій страховикам на здійснення страхової діяльності та проведення перевірок їх відповідності виданій ліцензії;

3) видача свідоцтв про включення страхових та перестрахових брокерів до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів та проведення перевірки додержання ними законодавства про посередницьку діяльність у страхуванні та перестрахованні й достовірності їх звітності;

4) проведення перевірок щодо правильності застосування страховиками (перестраховиками) та страховими посередниками законодавства про страхову діяльність і достовірності їх звітності;

5) розроблення нормативних та методичних документів з питань страхової діяльності;

6) узагальнення практики страхової діяльності й посередницької діяльності на страховому ринку, розроблення і подання у встановленому порядку пропозицій щодо розвитку і вдосконалення законодавства України про страхову і посередницьку діяльність у страхуванні та перестрахованні;

7) прийняття в межах своєї компетенції нормативно-правових актів з питань страхової і посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні;

8) проведення аналізу додержання законодавства об'єднаннями страховиків і страхових посередників;

9) здійснення контролю за платоспроможністю страховиків відповідно до взятих ними страхових зобов'язань перед страхувальниками;

10) забезпечення проведення дослідницько-методологічної роботи з питань страхової і посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні, підвищення ефективності державного нагляду за страховою діяльністю;

11) встановлення правил формування, обліку і розміщення страхових резервів та показників звітності;

12) проведення і координація у визначеному законодавством порядку навчання, підготовки і перепідготовки кадрів та встановлення кваліфікаційних вимог до осіб, які провадять діяльність на страховому ринку, організація нарад, семінарів, конференцій з питань страхової діяльності;

13) участь у міжнародному співробітництві у сфері страхування і посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні, вивчення, узагальнення, поширення світового досвіду, організація виконання міжнародних договорів України з цих питань;

14) здійснення організаційно-методичного забезпечення проведення актуарних розрахунків.

Міністерство фінансів України може здійснювати інші функції, необхідні для виконання покладених на нього завдань.

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, основними завданнями якої в межах її повноважень є:

- проведення єдиної та ефективної державної політики у сфері надання фінансових послуг;

- розроблення і реалізація стратегії розвитку ринків фінансових послуг;

- здійснення державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і додержанням законодавства в цій сфері;

- захист прав споживачів фінансових послуг шляхом вжиття заходів впливу з метою запобігання порушенням законодавства на ринках фінансових послуг та їх припинення;

- узагальнення практики застосування законодавства України з питань функціонування ринків фінансових послуг, розроблення і внесення пропозицій щодо його удосконалення;

- запровадження міжнародно визнаних правил розвитку ринків фінансових послуг;

- сприяння інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг.

Комісія відповідно до покладених на неї завдань та в межах своєї компетенції:

- здійснює згідно із законами України державне регулювання і нагляд за діяльністю страхових компаній та страхових брокерів, у т.ч. за тими, що здійснюють державне страхування;

- здійснює реєстрацію страховиків, що виконують функції державного страхування та веде їх Державний реєстр;

- здійснює в установленому порядку ліцензування діяльності страховиків, затверджує ліцензійні умови провадження діяльності з державного страхування і порядок контролю за їх додержанням;

- установлює критерії та нормативи щодо ліквідності, капіталу та платоспроможності, прибутковості, якості активів та ризикованості операцій, якості систем управління та управлінського персоналу, додержання правил надання фінансових послуг;

- визначає в передбачених законом випадках порядок створення, формування і використання страхових резервних та інших фондів страховиків із державного страхування;

- установлює додаткові вимоги до договорів державного страхування фізичних осіб, якщо це не врегульовано законом;

- визначає професійні вимоги до керівників, головних бухгалтерів фінансових установ та може вимагати звільнення з посад осіб, які не відповідають установленим вимогам для зайняття цих посад;
- веде Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків);
- визначає порядок реєстрації страхових та перестрахових брокерів і веде державний реєстр страхових та перестрахових брокерів, видає свідоцтва про включення страхових та перестрахових брокерів до цього реєстру;
- визначає порядок формування статутного фонду страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю;
- затверджує положення про централізовані страхові резервні фонди;
- здійснює контроль за платоспроможністю страховиків відповідно до взятих ними страхових зобов'язань перед страхувальниками;
- виконує інші функції відповідно до покладених на неї завдань.

Таким чином, можна стверджувати, що реформоване законодавство, яке визначає адміністративно-правовий статус органів державного страхування, фактично адаптоване під сучасні вимоги та реалії адміністративного законодавства і права. У той самий час уявляється актуальним прийняття спеціального закону, який би регламентував статус органів державного страхування та порядок його проведення. Це б дозволило уникнути паралельного адміністрування страхування з боку центральних органів виконавчої влади та відповідало б новій доктрині адміністративного законодавства та права [4].

Література

1. Про страхування: Закон України від 7.03.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
2. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 1. – Ст. 26.
3. Про Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України: Указ Президента України від 04.04.2003 р. // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 71.
4. Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції: [Щодо питання подальшого реформування національного адміністративного права та розв'язання решти дискусійних питань у сфері адміністративної правотворчості та праворозуміння] // Право України. – 2006. – № 5. – С. 11-17.

УДК 341.63:347.799.6(477)

Ю.В. Семаніва

ПРАВОВИЙ СТАТУС МОРСЬКОЇ АРБИТРАЖНОЇ КОМІСІЇ ПРИ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВІЙ ПАЛАТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження правового статусу морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті (далі – МАК) обумовлюється загальними тенденціями розвитку недержавних форм розгляду морських спорів як в Україні, так і у світовому суспільстві. Останнім часом постійно діючі морські арбітражі